

Innst. 247 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 55 L (2012–2013)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i tobakksskadeloven (bevillingsordning mv.)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Helse- og omsorgsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til lov om endringer i tobakksskadeloven. Forslaget inneholder en rekke bestemmelser med formål å hindre barns tilgang til tobakkssvarer, gjøre flere arenaer røykfrie og styrke vernet mot passiv røyking.

Forslagene som fremmes, er blant annet basert på Tobakkskonvensjonen, Barnekonvensjonen, ny kunnskap om helseskader knyttet til passiv røyking, erfaringer fra praktisering av tobakkslovgivningen, samt erfaringer fra andre land.

Departementet legger vekt på at de foreslåtte lovbestemmelsene er viktige elementer i en større pakke med tiltak som har som formål å redusere og forebygge skadevirkningene av tobakksbruk.

Det redegjøres for utviklingen av tobakksbruk i Norge og for helseskader av tobakksbruk.

Helse- og omsorgsdepartementet sendte i januar 2012 på høring forslag til endringer i tobakksskadeloven med høringsfrist i april samme år. Det kom inn 66 høringsvar med merknader.

Departementet understreker at selv om røykfri tobakk, og da særlig snus, ikke er like helseskadelig som røyketobakk, vil også bruk av slik tobakk innebære risiko for alvorlige helseskader. For å forebygge skadevirkningene av tobakksbruk som sådan mener

departementet at forslagene som omtales i proposisjonen, bør omfatte tobakkssvarer generelt.

1.2 Tiltak for å begrense ungdoms tilgang til tobakk

1.2.1 Kommunal bevillingsordning for salg av tobakk

Ifølge tobakksskadeloven er det forbudt å selge tobakkssvarer til personer under 18 år. Det uttales at undersøkelser viser at aldersgrensen i for liten grad håndheves av utsalgsstedene. Det er i dag ingen som har ansvar for å føre tilsyn med utsalgsstedenes overholdelse av aldersgrensen.

Det redegjøres for kostnads- og nyttevurderinger av en bevillingsordning for tobakksalg.

Det redegjøres videre for reguleringer i andre land. En rekke land har innført ulike former for bevillings- og tilsynssystem for salg av tobakkssvarer, bl.a. Sverige, Finland, Island, Frankrike, Irland, Storbritannia, Tyskland, Nederland og deler av USA, Canada og Australia.

Det foreslås å innføre en kommunal bevillingsordning for salg av tobakkssvarer. Forslaget begrunnes med hensynet til en effektiv kontrollordning med aldersgrensen, og det vises til at kommunene har lang erfaring med håndtering av bevillingsordningen for salg av alkoholholdig drikk og god oversikt over lokale forhold. En kommunal bevillingsordning er etter departementets syn den ordningen som i størst grad balanserer hensynene til en mest mulig enkel og ubyråkratisk ordning på den ene siden og hensynet til en effektiv tilsynsmekanisme på den andre siden.

Departementet mener bevillingsperioden skal være løpende, dvs. gis «inntil videre», og at bevillinger skal kunne gis for en bestemt del av året.

Departementet foreslår at det stilles krav til uttømmende politiattest for søknad om salgsbevil-

ling. Politiattesten skal inneholde brudd på tobakkskadeloven, alkoholoven, tolloven, særavgiftsloven, varemerkeloven og designloven.

Det foreslås at det for hver bevilling skal utpekes en styrer med stedfortreder som må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Departementet skal kunne gi forskrift om kvalifikasjonskrav og innholdet i styrers og stedfortreders plikt til å sikre at bevillingen utøves i henhold til lovens bestemmelser.

Det foreslås at departementet gis hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser om internkontroll.

Kommunen skal etter forslaget være kontrollmyndighet, og departementet mener at tre årlige kontroller per utsalgssted bør være et utgangspunkt med hensyn til kontrollfrekvens.

Kommunen vil etter forslaget få myndighet til å inndra en bevilling for en kortere eller lengre periode dersom det avdekkes brudd på tobakksregelverket, eller dersom vandelskravene ikke lenger er oppfylt. Det samme skal gjelde dersom bevillingen ikke har vært benyttet i løpet av det siste året. Videre foreslås at det gis en forskriftshjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om inndragningslengde ved brudd på bestemmelsene.

En bevilling skal etter forslaget bortfalle ved overdragelse, dødsfall og konkurs.

Det foreslås at politiet gis hjemmel til å stenge et sted som driver salg av tobakksvarer uten å ha bevilling.

Kommunens vedtak i forbindelse med tobakksbevillinger vil etter forslaget kunne påklages til Fylkesmannen.

Forslaget innebærer at dersom politiet avdekker forhold som kan antas å ha betydning for bevillingsspørsmålet, skal det av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt informere bevillingsmyndigheten om det.

Departementet tar sikte på å utarbeide en egen tobakksforskrift for Svalbard, og foreslår derfor at det inntas en forskriftshjemmel i § 3 annet ledd.

Departementet har foretatt en vurdering av kravene som følger av EØS-retten. Etter departementets vurdering vil en bevillingsordning ikke utgjøre en restriksjon etter EØS-avtalen artikkel 11, og etter departementets mening er den en lovlig tillatelsesordning etter tjenesteloven.

1.2.2 Forbud mot salg av mindre tobakbspakninger

Det er i dag ikke noe eksplisitt forbud i Norge mot salg av enkeltsigaretter eller mindre sigarettpakker. I tobakkskadeloven § 9 første ledd er det inntatt krav om at tobakksvarepakninger må være merket med helseadvarsel og at sigarettpakker må merkes med en innholdsdeklarasjon. Dette tolkes implisitt som et forbud mot salg av enkeltsigaretter.

Tobakkskonvensjonen fastsetter at partene skal forby salg av individuelle sigaretter og små sigarettpakker. EU har anbefalt medlemslandene å innføre forbud mot salg av sigarettpakker med mindre enn 19 sigaretter. Et slikt forbud er innført i 18 EU-land, bl.a. Sverige, Danmark og Finland.

Det foreslås et forbud mot mindre sigarettpakker enn tjuepakninger, samt en forskriftshjemmel til å fastsette nærmere krav til minimumsmengde og -kvantum for andre tobakksprodukter.

1.2.3 Forbud mot selvbetjening

Det er i dag ikke forbud mot selvbetjening av tobakksvarer i Norge. Det er imidlertid forbudt med selvbetjente automater. Etter det departementet kjenner til, er det kun spesialforretninger for tobakk og taxfree-utsalgene som har rene selvbetjeningsavdelinger for tobakksvarer.

Departementet foreslår at det innføres et forbud mot selvbetjening av tobakksvarer, men at det inntas en unntaksbestemmelse for spesialforretninger og avgiftsfritt salg på flyplasser.

1.3 Tobakksfrie arenaer og vern mot passiv røyking

Tobakkskadeloven § 12 åpner i dag for en rekke unntak fra det alminnelige røykeforbudet; det er på visse vilkår unntak for røykerom, enkeltkontorer og beboelsesrom på institusjoner. Etter loven er det kun arbeidslokaler hvor to eller flere personer er samlet, som skal være røykfrie. Røykeforbudet gjelder således i utgangspunktet ikke på enkeltkontorer.

I rapporten fra Verdens helseorganisasjons evaluering av tobakksarbeidet i Norge i 2010 er en av hovedanbefalingene at Norge bør innføre helt røykfrie arbeidslokaler. Verdens helseorganisasjon påpeker at det faktisk at det fortsatt tillates egne røykerom, er i strid med retningslinjene til Tobakkskonvensjonen artikkel 8.

Det vises til at i Europa har Irland, Storbritannia, Tyrkia, Spania, Ungarn, Hellas og Malta innført totalt røykeforbud i arbeidslokaler.

Det foreslås at dagens unntaksbestemmelse i § 12 annet ledd, som gir anledning til å opprette særskilte røykerom, oppheves. Hovedregelen blir da at alle arbeidslokaler, møterom og lokaler og transportmidler hvor allmennheten har adgang, blir totalt røykfrie, jf. forslag til § 25 første ledd første og andre punktum. Dagens særregulering med totalforbud mot røyking på serveringssteder, jf. nåværende § 12 tredje ledd, blir da overflødig og foreslås opphevet. Det foreslås likevel at begrepet «serveringslokaler» legges til i hovedregelen i første ledd.

Hovedregelen i nåværende § 12 første ledd omfatter møterom og arbeidslokaler «hvor to eller flere personer er samlet». Det foreslås å fjerne kravet

om «hvor to eller flere personer er samlet» i § 12 første ledd annet punktum. Dette innebærer at det ikke lenger vil være adgang til å røyke på enkeltkontor.

Departementet foreslår enkelte unntak fra hovedregelen i første ledd om røykfrie lokaler. For det første foreslås det å videreføre dagens unntaksbestemmelse for beboelsesrom på institusjoner. I tråd med dagens tolkningspraksis er bestemmelsen utformet slik at det kun er institusjoner som erstatter beboerens hjem, som omfattes av unntaksbestemmelsens virkeområde. Det vil si at f.eks. sykehjem omfattes, men ikke sykehus. Det foreslås at det på institusjoner som erstatter beboerens hjem, og på innretninger til bruk i petroleumsvirksomheten til havs, fortsatt kan opprettes felles røykerom. Departementet foreslår at unntaksbestemmelsen også åpner for at det kan opprettes røykerom når virksomhetenes art hindrer arbeidstakerne i å forlate arbeidslokalene i løpet av arbeidstiden. For å sikre at unntaksbestemmelsene praktiseres i samsvar med intensjonene, foreslås det at det gis en forskriftshjemmel for nærmere bestemmelser til utfylling av lovens unntaksbestemmelser, herunder om meldeplikt til tilsynsmyndighetene og nærmere kriterier for når unntaksbestemmelsene kan komme til anvendelse.

1.3.1 Uteserveringer

Tobakksskadeloven § 12 tredje ledd fastsetter et totalforbud mot røyking på serveringssteder. Røykeforbudet på serveringssteder ble innført i 2004, og hovedbegrunnelsen var å beskytte arbeidstakere mot passiv røyking. I tillegg ble det lagt vekt på å beskytte gjestene.

Det framholdes at mange serveringssteder etter lovendringen i 2004 bygget inn uteområder i stort omfang og tillater røyking der. Det uttales at disse stedene i realiteten har opprettet utendørs røykerom, noe det ikke skulle være adgang til etter lovendringen i 2004.

Etter departementets vurdering er problemer med innebygging og de konsekvensene det har for håndheving av røykeforbudet, et viktig argument for å innskjerpe loven på dette punktet. Departementet mener at nærmere regler om tillatt innebygging bør fastsettes som forskrift, og at det er hensiktsmessig at spørsmålet utredes nærmere i en høring i den forbindelse. Det foreslås derfor en forskriftshjemmel i forslag til § 25 siste ledd første punktum.

Departementet vil ta sikte på at nasjonale retningslinjer for uteserveringer i størst mulig grad bygger på Tobakkskonvensjonens retningslinjer, slik at fortolkningen av begrepet «lokale» i tobakksskadeloven § 12 første ledd (forslaget § 25 første ledd) strammes inn og presiseres.

1.3.2 Tobakksfrie skoler

I forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. er det i § 18 inntatt et røykeforbud innendørs på skoler. Forskriftens formål er å bidra til at miljøet på skolene «fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade». Kommunen og fylkeskommunen som skoleeiere har i dag anledning til å pålegge elevene forbud mot bruk av tobakk gjennom forskrifter om ordensreglement for den enkelte skole.

Det foreslås å lovregulere et påbud om tobakksfri skoletid for alle elever til og med videregående skole. Det vil si at det ikke skal være tillatt å bruke tobakk i løpet av skoledagen. I tillegg foreslår departementet et forbud mot tobakksbruk på skolens områder, slik at det klargjøres at heller ikke ansatte eller besøkende på skolen kan bruke tobakk der.

1.3.3 Tobakksfrie barnehager

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. § 18 regulerer røyking i barnehager. Den inneholder en unntaksbestemmelse fra forbudet mot røyking i virksomhetens inneområde som åpner adgang for at det i private hjem der det drives barnehage, kan røykes utenom virksomhetens åpningstid.

Departementet mener at det i tilfeller der hjemmet benyttes som barnehage, er rimelig at lokalene underlegges restriksjoner for å beskytte barnas helse gjennom et fullstendig røykfritt barnehagemiljø, og foreslår å oppheve denne unntaksbestemmelsen.

Det foreslås at alle barnehagers uteområder skal være røykfrie.

Etter forslaget skal kommunene være ansvarlige for å føre tilsyn med forbudet mot røyking i barnehagenes lokaler og uteområder.

1.3.4 Barns rett til vern mot passiv røyking

Tobakksskadeloven gjelder i dag ikke i den private sfære.

Det vises til at Island i 2001 innførte en generell bestemmelse i sin tobakkslov om vern av barn mot passiv røyking. Det vises videre til eksempler på mer spesifikke bestemmelser om vern av barn mot passiv røyking, for eksempel i hjem og i biler. Deler av Australia, Canada og USA har innført forbud mot røyking i private biler hvor barn er passasjerer, som sanksjoneres med bøter på lik linje med bilbeltepåbud.

Det foreslås en generell bestemmelse som pålegger alle som har ansvar for barn, å påse at de ikke utsettes for passiv røyking. Departementet understreker at bestemmelsen er ment å være normgivende, og etter forslaget skal brudd på bestemmelsen ikke være underlagt sanksjoner.

1.3.5 *Institusjoner*

Det foreslås at det generelle unntaket i tobakks-skadeloven § 12 annet ledd om adgangen til å ha røykerom, skal oppheves. Dette vil medføre at alle institusjonslokaler blir røykfrie, med unntak av beboelsesrom. Unntaket avgrenses til institusjoner som erstatter beboerens hjem, dvs. at for eksempel sykehjem vil omfattes av unntaket, men ikke sykehus. Det foreslås eksplisitt å lovfeste at unntaksbestemmelsene som tillater røyking på beboelsesrom og egne røykerom på institusjoner, ikke gjelder for institusjoner hvor det hovedsakelig bor personer under 18 år.

1.3.6 *Røykfrie inngangspartier*

Tobakksskadeloven regulerer i utgangspunktet ikke røyking utendørs. Eier av en bygning eller et område kan i kraft av sin eierrådighet i stor grad regulere røyking ved inngangspartier og andre utendørsområder.

Det bør etter departementets vurdering være en selvfølge at alle skal kunne ta seg inn til en helseinstitusjon eller en offentlig virksomhet uten å bli hindret av tobakksrøyk ved inngangspartiet. Departementet foreslår derfor en lovfesting av røykfrie inngangspartier til helseinstitusjoner og offentlige virksomheter.

1.4 *Andre endringsforslag*

1.4.1 *Tobakksskadelovens formålsbestemmelse*

Det foreslås å endre tobakkskadelovens formålsbestemmelse slik at de politiske målene med tobakkspolitikken tydeliggjøres. Tobakkspolitikken tre hovedmålsettinger foreslås inntatt i formålsbestemmelsen: å forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakk, å fremme tobakksavvenning og å beskytte befolkningen mot passiv røyking. I tillegg foreslås det at den langsiktige visjonen om et tobakksfritt samfunn inntas i bestemmelsen.

1.4.2 *Forbud mot tobakkssponsing*

I henhold til tobakkskadeloven § 4 første ledd er alle former for reklame for tobakksvarer forbudt. Reklameforbudet omfatter også bruk av merkenavn, logo eller andre symboler som forbindes med tobakksvarer i sponsorsammenheng, men departementet mener det er hensiktsmessig å regulere sponsing i en egen bestemmelse, samt å presisere virkeområdet. Å innta en definisjon av sponsing i loven vil etter departementets vurdering bidra til å gjøre sponsingsforbudet mer brukervennlig, samt bidra til å unngå tolkningstvil. Departementet foreslår derfor et forbud mot tobakkssponsing og at begrepet sponsing defineres i loven.

1.4.3 *Forbud mot testing av tobakksvarer*

Departementet mener at alle former for testing av tobakksprodukter ved hjelp av forbrukere bør forbys, og fremmer forslag om dette.

1.4.4 *Tobakkssurrogater og tobakksimitasjoner*

Tobakksskadeloven inneholder i dag et forbud mot å selge imitasjoner av tobakksvarer til personer under 18 år. Loven inneholder imidlertid ingen legaldefinisjon av begrepet «imitasjoner».

Departementet anser at det bør inntas en definisjon i loven av begrepet tobakksimitasjoner, og at kategorien tobakkssurrogater bør reguleres og defineres i loven. Det fremmes forslag om dette.

Departementet foreslår også at reklameforbudet og forbudet mot gratis utdeling gis anvendelse på tobakksimitasjoner og tobakkssurrogater. Det understrekes at også tobakks- og nikotinfri snus vil omfattes av definisjonen av tobakkssurrogater.

Det foreslås at aldersgrensebestemmelsen og oppstillingsforbudet også skal omfatte tobakkssurrogater på lik linje med tobakksimitasjoner.

1.4.5 *Forbud mot produkter for å skjule helseadvarslene*

Direktiv 2001/37/EF åpner for at det i forbindelse med påbudte helseadvarsler kan innføres fargefotografier eller andre illustrasjoner for å skildre og forklare helsekonsekvensene av røyking. EU-kommisjonen har vedtatt regler for anvendelse av slike kombinasjonsadvarsler (tekst og bilde). Departementet vedtok bruk av slike kombinasjonsadvarsler i Norge gjennom endringer i forskrift om innhold i og merking av tobakksvarer som trådte i kraft fra 1. januar 2010.

Etuiet, esker mv. i ulike materialer kan tres utenpå sigarettpakken slik at helseadvarslene ikke synes. Det foreslås et forbud mot innførsel og omsetning av produkter som har til hensikt å skjule helseadvarslene.

1.4.6 *Statistikkinformasjon*

Det uttales at departementet i dag ikke har god nok oversikt over hvordan kommunene oppfyller sitt tilsynsansvar etter tobakkskadeloven, noe som også ble kritisert av Verdens helseorganisasjon i en evalueringsrapport fra 2010. Det vises til at Statens institutt for rusmiddelforskning sine årlige undersøkelser av kommunenes forvaltning av alkoholloven gir viktig informasjon om hvordan alkoholloven fungerer, og departementet er opptatt av å sikre et tilsvarende godt informasjonsgrunnlag om kommunenes forvaltning av tobakkskadeloven.

Det foreslås en plikt for kommunene til å avgi opplysninger til Statens institutt for rusmiddelforsk-

ning om deres forvaltning av tobakksskadeloven, og at innehaver av tillatelse for avgiftsfritt salg av tobakksvarer på flyplass skal pålegges en plikt til å avgi informasjon om omsetningen til instituttet, samt at bevillingshavere skal avgi informasjon til instituttet på anmodning.

1.4.7 Opplysninger om importører av tobakksvarer mv.

Departementet foreslår at det inntas en lovbestemmelse som klart fastsetter at Helsedirektoratet kan få utlevert taushetsbelagte opplysninger fra tollvesenet.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det redegjøres for mulige samfunnsøkonomiske gevinster dersom en lykkes med å forebygge tobakksrelatert sykdom og for tidlig død.

Innføring av en bevillingsordning for salg av tobakksvarer er det forslaget som vil ha de største økonomiske og administrative konsekvensene. Forslaget vil medføre økte utgifter for kommunene, men disse vil kunne dekkes inn gjennom bevillingsgebyrer. For utsalgsstedene anslås det at det årlige bevillingsgebyret vil ligge i størrelsesordenen 4 000–5 000 kroner per utsalgssted dersom det legges opp til en ordning med flatt gebyr. I tillegg vil det påløpe kostnader i forbindelse med kunnskapsprøven for styrer og stedfortreder. Kommunenes utgifter til dette vil dekkes gjennom et eget prøvegebyr. Bevillingshaverne vil påføres en mindre utgift i denne forbindelse.

En bevillingsordning vil kunne medføre behov for økte ressurser til Helsedirektoratets arbeid med å utarbeide veiledningsmateriell, bistå kommunene mv. Det antas at direktoratet vil kunne få en synergieffekt med de eksisterende ressursene tilknyttet oppfølging av bevillingsordningen etter alkoholoven. Departementet anslår at Helsedirektoratet vil få et økt ressursbehov tilsvarende én stilling til dette arbeidet.

Statens institutt for rusmiddelforskning vil ha behov for økte ressurser til oppfølging av den foreslåtte statistikkinnsamlingen fra kommunene. Også her antar departementet at instituttet vil kunne utnytte en synergieffekt av den eksisterende statistikkinnsamlingen på alkoholområdet. Departementet anslår at Statens institutt for rusmiddelforskning vil få et økt ressursbehov tilsvarende en halv stilling til dette arbeidet.

Når det gjelder oppgaven med å utstede politiattester i forbindelse med vandelskontroll av bevilingsøkere, vil politidistriktene få noe økt belastning.

Helsedirektoratet har på oppdrag fra departementet fått gjennomført en analyse av kostnader og nytte

ved innføring av en bevillingsordning. Rapporten konkluderer med at en bevillingsordning uten begrensning i antall utsalgssteder koster i gjennomsnitt 281 000 kroner per sparte leveår (mellom 78 000 og 681 000 kroner når man tar hensyn til usikkerheten). Det er vanlig i slike analyser å anta at betalingsviljen per leveår er 500 000 kroner, jf. blant annet Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenestens vurdering av kostnadseffektiviteten av legemidler til røykeslutt. Innføring av en kommunal bevillingsordning som foreslått av departementet er på denne bakgrunn å regne som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Et forbud mot selvbetjening av tobakksvarer vil kunne medføre ombyggingskostnader for en del utsalgssteder. Gjennomsnittskostnaden anslås til mellom 5 000–15 000 kroner per utsalgssted.

En eventuell buffersone eller nasjonale retningslinjer for innbygging av uteserveringer vil i noen grad kunne få økonomiske konsekvenser for deler av bransjen på kort sikt. En eventuell innføring av sentrale retningslinjer for tillatt innbygging vil kunne bety at en rekke serveringssteder må bygge om uteserveringen i større eller mindre grad. Sentrale retningslinjer vil etter departementets vurdering kunne bidra til å gjøre situasjonen for tilsynsmyndighetene enklere og håndhevingen av regelverket mer enhetlig.

De øvrige forslagene til lovendringer antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Thomas Breen, Viggo Fossum, Sonja Mandt, Wenche Olsen og Anita Orlund, fra Fremskrittspartiet, Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønaas Kjos og Morten Stordalen, fra Høyre, lederen Bent Høie, Sonja Irene Sjøli og Erna Solberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, og fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, vil peke på at Verdens helseorganisasjon har fastslått at røyking er den viktigste risikofaktoren både for tidlig død og tap av friske leveår i høyinntektsland som Norge. Nasjonalt folkehelseinstitutt har bekreftet dette gjennom beregninger fra 2012 som viser at det hvert år dør rundt 5 100 personer på grunn av røyking, noe som tilsvarende 13 prosent av alle dødsfall. Instituttets rapport «Hvor dødelig er røyking?» fra 2006 viser at hver av dem i gjennomsnitt har tapt 11 leveår.

Komiteen vil understreke at andel røykere i befolkningen fremdeles er høyt, men at det er svært

positivt at andelen dagligrøykere i Norge nesten er halvert de siste 15 årene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at Nasjonalt folkehelseinstitutt i sin Folkehelse rapport 2010 uttaler at vi nå forhåpentligvis ser «begynnelsen på slutten av tobakks-epidemien», men at det ennå trengs stor innsats før epoken med tobakkssykdommer er slutt. Klarer vi å drive tobakksbruken i Norge ned til et minimum i løpet av de nærmeste årene, kan epidemien av tobakkssykdommer være borte når vi nærmer oss år 2050.

Flertallet har derfor imøtesett Helse- og omsorgsdepartementets forslag til endring i tobakks-skadeloven, som inneholder en rekke bestemmelser med formål å hindre barns tilgang til tobakksvarer, gjøre flere arenaer røykfrie og styrke vernet mot passiv røyking.

Komiteen støtter at hovedfokuset i det tobakksforebyggende arbeidet må være å hindre at barn og unge begynner å bruke tobakk. Komiteen er kjent med at forslagene som fremmes blant annet er basert på Tobakkskonvensjonen, Barnekonvensjonen og ny kunnskap om helseskader knyttet til passiv røyking.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen foreslår å endre tobakkskadelovens formålsbestemmelse ved å ta inn tre hovedmålsettinger for tobakkspolitikken, samt innta en langsiktig visjon om et tobakksfritt samfunn i formålsbestemmelsen.

Disse medlemmer støtter at hovedmålsettingene tas inn, nemlig å forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakk, å fremme tobakksavvenning og å begrense passiv røyking. Det er, slik disse medlemmer ser det, nettopp formålet med denne type lovregulering å bidra til disse formålene.

Disse medlemmer støtter ikke at visjonen om et tobakksfritt samfunn tas inn i formålsbestemmelsen. Disse medlemmer viser til at tobakks-skadeloven verken i dag eller med de endringer regjeringen foreslår, vil ha som formål eller enda mindre realistisk mål, å innføre virkemidler som kan realisere denne målsettingen. Disse medlemmer mener det selvsagt er legitimt for tobakkspolitikken å ha en langsiktig politisk målsetting om et tobakksfritt samfunn, dersom man ønsker dette, men disse medlemmer mener det er galt for en lov å definere det som målet. Disse medlemmer vil også vise til at tobakkspolitikken skal ivareta mange hensyn, slik alt politisk arbeid må, og mener det sender et galt

signal om et slikt mål skal fremstå som det overordnede hensyn i en kompleks prosess.

Disse medlemmer mener intensjonen om å begrense det skadelige omfanget av tobakk i samfunnet og muligheter for å oppnå dette er tilstrekkelig beskrevet i de tre nevnte hovedmålsettinger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader skal § 1 lyde:

§ 1 Formål

Formålet med denne lov er å begrense de helseskader som bruk av tobakksvarer medfører. Videre regulerer loven tiltak for å forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakksvarer, fremme at de som allerede bruker tobakksvarer, slutter, og beskytte befolkningen mot eksponering for tobakksrøyk.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mener de foreslåtte lovbestemmelsene er viktige deler av en større pakke med tiltak som har som formål å redusere og forebygge skadevirkningene av tobakksbruk. Flertallet er videre enig med departementet i at forslagene ikke må betraktes som alternativer til øvrige tiltak i det tobakksforebyggende arbeidet, men som et supplement til disse.

Flertallet vil trekke frem resultatene etter «Nasjonal strategi for det tobakksforebyggende arbeidet 2006–2010». Med denne har man lyktes med å redusere andelen røykere i befolkningen generelt og å halvere ungdomsrøykingen. Flertallet imøteser derfor implementeringen av regjeringens nye Nasjonal strategi for arbeidet mot tobakkskader 2013–2016.

Flertallet viser til at Statens institutt for rusmiddelforskning har estimert at det fortsatt er så mange som 100 000 barn under 13 år i Norge som daglig eksponeres for passiv røyking i hjemmet. Eksponeringen avtar med økende alder, slik at det er de yngste som i størst grad utsettes for passiv røyking. Flertallet mener derfor konkrete tiltak overfor røyking er nødvendig for å beskytte barnas helse.

Flertallet viser og til Helsedirektoratets rapport fra 2010 som anslår at kostnadene knyttet til røyking for helsevesenet og produksjonstap på grunn av økt sykkelighet og tidlig død til å være 8 mrd. kroner per år. Kostnadene ved passiv røyking er anslått mellom 400 mill. kroner og 1 mrd. kroner per år. Flertallet mener at det å gjøre restriktive grep overfor røyking ikke bare har gode helseeffekter, men at det

og er samfunnsøkonomiske fordeler ved en slik sat-
sing.

Flertallet deler departementets bekymring over et økende forbruk av røykfri tobakk blant unge. Dette var momenter som også Legeforeningen og Helsedirektoratet trakk frem i sine høringssvar, hvor de ønsket like streng regulering av all type tobakk. Flertallet slutter seg til dette. Flertallet ønsker i den forbindelse å trekke frem Nasjonalt råd for tobakksforebygging sitt svar i høringsrunden:

«Det er allerede dokumentert at snus gir økt risiko for alvorlige kreftformer og for dødfødsel og redusert fødselsvekt hvis snus brukes i svangerska-
pet. Nye sykdommer som er røykerelatert, påvises i dag selv etter at sammenhengen har vært forsket på i 50 år. Nasjonalt råd for tobakksforebygging forventer at antall sykdommer som er snusrelatert, vil fortsette å øke etter hvert som det blir mer forskning på kon-
sekvenser av livslang snusing.»

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet har ikke tro på at flere forbud, restriksjoner og mer byråkrati er veien å gå for å hindre norske forbrukere å skaffe seg, og bruke, lov-
lige varer til eget forbruk.

Komiteen er enig i at det er positivt at antallet røykere går ned, og at miljøet, særlig for barn og unge, stadig blir mindre forurenset av skadelige stof-
fer fra røyking. Det er også positivt at arbeidstakere og andre ikke mot sin vilje kan påføres skader og ulemper av andres røyking.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet er imidlertid av den oppfatning at dette bør oppnås på andre måter enn ved forbud og ved en formynderholdning som fratar mennesker ret-
ten til frie valg og ansvar for egen helse. Disse medlemmer vil for eksempel påpeke at røykfrie soner, gode ventilasjonsanlegg og egnet innredning av lokaler i mange tilfeller har oppfylt kravene om god luftkvalitet for alle, slik Fremskrittspartiets med-
lemmer viste til i sine merknader i nedenfornevnte innstilling. I denne innstillingen ble det også pekt på SINTEFs høringsuttalelse der det fremgikk at lovgiv-
ningens krav til luftkvalitet og arbeidsmiljø kunne ivaretas med gjeldende regler og teknologi fra før Ot.prp. nr. 23 (2002–2003) ble behandlet i Stortinget.

Disse medlemmer viser til merknader til Fremskrittspartiets medlemmer i blant annet Innst. O. nr. 72 (2002–2003) til Ot.prp. nr. 23 (2002–2003) der det står følgende:

«.. proposisjonen viser en klar formynderhold-
ning overfor den røykende delen av det norske folk».

Forslagene i Prop. 55 L (2012–2013) represe-
terer, slik disse medlemmer ser det, en ytterligere

inngripen i borgernes valgfrihet og muligheter til å innrette seg etter egne behov. Disse medlemmer mener at en rekke av de tiltakene som foreslås i pro-
posisjonen, er unødvendige og byråkratiserende, og at de vil bidra til mistenkeliggjøring og «kriminalise-
ring» av tobakksforhandlere i tillegg til å påføre dem store utgifter knyttet til søknader om bevilling, kur-
sing og ominnredning av lokaler. En ytterligere opp-
trapping av omfanget av grensehandel vil også etter disse medlemmers mening kunne påregnes.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet og Høyre anser at forslagene om bevillingsordning for salg av tobakksvarer vil føre til økt byråkrati og kontrollbehov.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet vil påpeke at for forhandlere av tobakksvarer vil ordningen medføre betydelig økte utgifter, krav om bruk av arbeidstid til opplæring og behov for økt bemanning. En slik utvikling vil, natu-
rlig nok, føre til økte priser til forbruker for en vare som allerede er i overkant høyt avgiftsbelagt og pri-
set.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet og Høyre mener at forbudet mot å selge sigarettpakker med mindre enn 20 sigaretter vil forsterke denne virkningen.

Disse medlemmer vil stemme mot forslaget til § 33 om å forby pakninger med mindre enn 20 sigaretter.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet mener at tobakk er en lovlig omset-
telig vare som ikke bør diskrimineres i forhold til andre forbruksvarer. For produsenter og brukere av lovlige varer bør det gjelde de samme forretnings-
messige betingelser.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet og Høyre forholder seg til rekla-
meforbudet som allerede gjelder, men mener et utvi-
det forbud mot sponsing vil frata mange positive tiltak, kulturarrangementer og festivaler en nødven-
dig del av det økonomiske eksistensgrunnlaget.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet viser til at det fremdeles er mange røykere i Norge. Disse medlemmer anser at også denne gruppen skal ha rett, og mulighet, til å anskaffe og bruke varer/nytellesmidler som er lovlig å omsette i landet så lenge det ikke plager andre men-
nesker. Disse medlemmer er av den oppfatning at dette er mulig uten å innføre nye forbud og restriks-

sjoner som skaper mere byråkrati og utgifter for mange.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer ikke støtte noen av forslagene i Prop. 55 L (2012–2013).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er ønskelig at arbeidstakere og -givere fortsatt skal kunne ha tilgang til, eller opprette, røykerom eller bestemte områder hvor det kan røykes uten at dette plager andre. Generelt bør regelverket være slik at røyking og bruk av tobakksvarer, for eksempel snus, skal tillates så lenge det kan gjøres uten at det plager andre, og disse medlemmer vil derfor fremme forslag om at loven skal innrettes slik at dette blir mulig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at lovverket tillater røyking og bruk av andre tobakksvarer på steder der det ikke er til sjanse for andre.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er kritiske til at regjeringen går langt i å likestille røykfri tobakk, primært snus, og sigaretter. Disse medlemmer mener lovverket på en uheldig måte ser bort fra de forskjeller som er i skadevirkning mellom snus og sigaretter, ikke minst med tanke på effekter på tredjepart. Det siste, vil disse medlemmer påpeke, har vært et viktig argument for utvidelse av reguleringer for å begrense røyking. At røykfri tobakk ikke har denne problematikken, taler i seg selv for at lovverket ikke bør sidestille all tobakk. Disse medlemmer viser til at reguleringer i folkehelsepolitikken utformes i en prosess der man balanserer hensynet til folks frihet med behovet for tiltak som kan bedre folkehelsen. Når to produkter gis så ulike helseskader, taler det for at det ikke kan rettferdiggjøre samme strenghet i regulering av disse produktene. Disse medlemmer har merket seg høringsuttalelsen fra Nasjonalt råd for tobakksforebygging som flertallet siterer ovenfor, der tonen er at ny kunnskap forventes å vise at skadevirkningene fra snus er større enn nå antatt. Disse medlemmer vil imidlertid også påpeke at forskningsleder Karl-Erik Lund ved SIRUS har skrevet:

«Snusbruk er ikke risikofritt, men ny forskning viser at snus er mindre farlig enn hva man fryktet for 25 år siden. Risikoforskjellen mellom snusbruk og røyking er meget stor. Forskning viser også at de fleste snusbrukere blir rekruttert fra røykerne, og at snus oftere brukes istedenfor sigarettene enn i tillegg til sigarettene. Risikoforskjellen og bruksmønsteret indikerer at tilgjengeligheten til snus vil ha flere posi-

tive enn negative virkninger for folkehelsen.» (<http://www.forebygging.no/en/Kronikker/2012-2011/Tobakk-Norges-problematiske-forhold-til-snus>)

Disse medlemmer mener de uenighetene som her kommer til syne, samt det udiskutable faktum at det er stor forskjell på snus og sigaretter – hvilket også departementet presiserer – taler for at lovverket ikke likebehandler all tobakk.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil derfor ha dette synet som forbehold for sin omtale av de øvrige forslag i proposisjonen.

Disse medlemmer understreker at disse presiseringer ikke må tolkes som at man ikke deler departementets bekymring over økende snusbruk, særlig blant unge. Ikke minst vil disse medlemmer presisere at dette tross alt er et produkt det er ulovlig å selge til denne gruppen gjennom aldersbestemmelsene som ikke utfordres i dette lovverket.

Komiteen mener at det er viktig å ha god kontroll med tobakkssalget, og at det finnes en effektiv kontrollordning med tanke på å håndheve aldersgrensen. Komiteen viser til at omtrent halvparten av ungdom i alderen 13–17 år som bruker tobakk, vanligvis kjøper tobakksvarene sine selv, på tross av at det i 15 år har vært 18 års grense for kjøp av tobakk i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, støtter derfor forslaget om en bevillingsordning, på samme måte som vi i dag har alkoholsalgsbevilling. En rekke land som det er naturlig for Norge å sammenligne seg med, har allerede innført ulike former for bevillings- og tilsynssystem for salg av tobakksvarer, bl.a. Sverige, Finland, Island, Frankrike, Irland, Storbritannia, Tyskland, Nederland og deler av USA, Canada og Australia. Flertallet mener at en naturlig konsekvens av en slik ordning er at det bør innføres et straffebelagt forbud for detaljister å selge tobakksvarer uten å ha bevilling.

Flertallet vil peke på at det ikke i denne omgang foreslås begrensninger i antall salgssteder, og støtter departementets vurdering om at bevillingsperioden skal være løpende for å begrense kostnadene ved ordningen. Flertallet slutter seg til at det skal stilles krav til uttømmende politiattest for søknad om bevillingsordning.

Flertallet ønsker å åpne for at det også kan gis midlertidige bevillinger for salg av tobakksvarer ved enkeltanledninger. I slike tilfeller bør kommunen stå fritt til å kunne vektlegge tobakkspolitiske hensyn i søknadsbehandlingen, for eksempel arrangementets

varighet, at det aktuelle arrangementet primært retter seg mot barn og unge, eller at kommunen ønsker å begrense tilgjengeligheten til tobakksvarer. Det foreslås videre at departementet kan fastsette nærmere kriterier for midlertidige bevillinger i forskrift, herunder for eksempel bestemmelser om produktutvalg.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«I lov 9. mars 1973 om vern mot tobakksskader skal § 5 lyde:

§ 5 Bevillingsperioden

Bevilling til salg av tobakksvarer gis inntil videre. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året eller for en enkelt anledning. Kommunen kan ved behandling av søknad om bevil-
ling for en enkelt anledning legge vekt på tobakkspolitiske hensyn. Departementet kan fastsette nærmere kriterier for bevillinger for en enkelt anledning.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet stemmer imot forslagene i Prop. 55 L (2012–2013) i sin helhet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil subsidiært støtte forslaget om å gi kommunene anledning til å gi midlertidige bevillinger for salg av tobakksvarer ved enkeltanledninger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, er enig i at kommunene blir kontrollmyndighet, og at tre årlige kontroller per utsalgssted bør være et utgangspunkt slik at hvert sted minimum bør kontrolleres én gang per år. Flertallet vil vise til at flere kommuner mener det er svært vanskelig å avdekke salg til mindreårige med dagens kontrollrutiner. Flertallet merker seg erfaringene fra blant annet Sverige, der såkalte «testkjøp» – bruk av provokasjon – har vist seg å kunne være effektiv som kontrollmetode. Flertallet ser svært positivt på at departementet nå varsler at det vil utrede dette spørsmålet nærmere.

Flertallet vil understreke at det må være lav terskel for inndragning av bevilling dersom det foreligger brudd på regelverket. For å sikre mest mulig ensartet praktisering av regelverket rundt om i landet støtter flertallet at det utarbeides en forskriftsbestemmelse om inndragningslengde. Flertallet mener det er viktig at avgiftsfritt salg av tobakksvarer på flyplasser ikke unntas, men underlegges samme krav om kommunal bevilling – og dermed kontroll – som andre utsalgssteder.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser behovet for bedre kontroll med og håndhevelse av aldersbestemmelsene i tobakksskadeloven. Disse medlemmer merker seg imidlertid at forslaget om en bevillingsordning i høringen er blitt fremstilt av flere aktører som byråkratisk og tungvint. Ikke minst veier det tungt at kommuner selv er kritiske til en slik ordning. Disse medlemmer merker seg også at flere høringsparter stiller seg tvilende til effekten av tiltaket.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil på generelt grunnlag bemerke at innføringen av slike byråkratiske og kostnadskrevende ordninger, der det er stor usikkerhet knyttet til faktisk effekt, med fordel kan piloteres og evalueres i forkant av en nasjonal implementering. Det vises til Stavanger kommunes høringsuttalelse, der kommunen anbefaler at «tiltaket ikke innføres uten videre utredning av tiltakets effekt.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ønsker ikke å støtte forslaget om en kommunal bevillingsordning og vil stemme mot kapittel 2 i lovforslaget, §§ 4–16.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg at Tobakkskonvensjonen fastsetter at partene skal forby salg av individuelle sigaretter og små sigarettpakker, videre at EU har anbefalt medlemslandene å innføre forbud mot salg av sigarettpakker med mindre enn 19 sigaretter, og at et slikt forbud nå er innført i 18 EU land, bl.a. Sverige, Danmark og Finland. Flertallet viser til at et flertall av høringsinstansene støtter et slikt forbud også i Norge. Flertallet vil i likhet med regjeringen peke på at hensynet til redusert nyrekruttering blant barn og unge må veie tungt, og støtter derfor forslaget om forbud mot salg av enkeltsigaretter og mindre forpakninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil påpeke at departementet i proposisjonen selv fremhever at det er usikkerhet knyttet til effekten av denne endringen. Disse medlemmer viser til at det derfor er tatt en beslutning på usikkert kunnskapsgrunnlag, der man også har prioritert muligheten for å begrense ungdoms røyking, fremfor å redusere forbruket hos voksne røykere. Disse medlemmer vil også understreke at flere av indisiene på at dette vil redusere ungdoms forbruk, som at ungdom ofte kjøper tipakninger, og at ungdoms forbruk er prissensitivt,

ikke i seg selv gir sikkerhet for at større kvantumpakninger vil redusere forbruk nevneverdig. Disse medlemmer viser til at SIRUS' hørings svar påpeker at «den mulige effekten av et slikt tiltak [er] lite belyst i av den empiriske forskningslitteraturen». SIRUS refererer til departementets antakelse om redusert bruk blant unge som en «mulig konsekvens», men foreslår «at departementet tar initiativ for å undersøke brukerprofiler for ulike tobakksprodukter, bl.a. tipakningene nærmere».

Komiteens medlemmer fra Høyre vil for øvrig vise til sine merknader om forskjeller mellom sigaretter og røykfri tobakk og påpeker at i den grad en slik endring skal gjennomføres, må den anses som mindre viktig for snus enn røyk.

Disse medlemmer vil for øvrig oppfordre departementet til å følge opp innføringen av dette tiltaket med grundig og pålitelig evaluering, for å forsikre om at det faktisk har en positiv helseeffekt, og at denne oppveier de negative effektene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg anbefalingen om selvbetjeningsforbud i Tobakkskonvensjonen. Flertallet er i likhet med departementet bekymret for den kraftige økningen i snusbruk blant unge, og mener forbud med selvbetjening både vil heve terskelen for kjøp og redusere reklameeffekten som spesielt snuskjøleskappene representerer.

Komiteens medlemmer fra Høyre anser det som uproblematisk å innføre et selvbetjeningsforbud for røykevarer, gitt begrensningen av forekomsten av selvbetjening i praksis i dag. Etter en helhetsvurdering mener disse medlemmer at selvbetjeningsforbudet av helsegrunner også bør omfatte røykfri tobakk, der nyrekruttering blant unge og behovet for kontroll er vektlagt. Disse medlemmer mener imidlertid at lovendringen bør inkludere et forbehold som åpner for at man kan komme tilbake til eventuelle unntak i forskrift, om særlige hensyn taler for det.

Komiteen viser til at Tobakkskonvensjonens artikkel 8 pålegger partene å innføre effektive beskyttelsestiltak mot passiv røyking på arbeidsplasser og i offentlige lokaler mv. Verdens helseorganisasjon anbefaler totalforbud mot røyking i arbeidslokaler og lokaler hvor allmennheten har adgang.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folke-

parti, registrerer at departementets forslag om å fjerne adgangen til å ha røykerom og til å røyke på enkeltkontor fikk bred støtte i høringen. Flertallet deler synet til dette klare flertallet og støtter at unntakene som finnes i regelverket på dette området, oppheves.

Flertallet støtter at regjeringen nå legger opp til å fjerne det smutthullet bingoene har hatt med å kunne tillate røyking inne i lokalene. Når dette nå ikke lenger er mulig, vil det kreve ombygging en del steder. For at dette ikke skal få for store umiddelbare økonomiske konsekvenser for bingoene og frivilligheten, så ber flertallet regjeringen vurdere behovet for en overgangsperiode før forbudet trer i kraft.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener dagens regelverk har fungert på en hensiktsmessig måte, og mener det fortsatt bør være mulig for bingoene å tillate røyking i sine lokaler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet stemmer imot Prop. 55 L (2012–2013) i sin helhet,

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter subsidiært flertallets anmodning om å vurdere behovet for en overgangsperiode før forbudet trer i kraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter opphevelsen av unntaksbestemmelsen som gjorde det mulig å røyke på enkeltkontorer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det bør være uproblematisk at arbeidstakere har adgang til røykerom, der dette er akseptert hos arbeidsgiver og når bestemmelsene i det någjeldende lovverk om ventilasjon m.m. er fulgt. Disse medlemmer oppfatter det som uheldig å forhindre personer fra å røyke dersom det ikke er til sjenanse for andre. Disse medlemmer støtter derfor ikke opphevelsen av unntaksbestemmelsen som tillot røykerom på arbeidsplasser.

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader skal § 25 andre ledd d) lyde:

d) Dersom det innen et område er flere lokaler som har samme formål, kan røyking tillates i inntil halvparten av disse. De røykfrie lokaler må ikke være mindre eller av dårligere standard enn lokaler hvor røyking tillates.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet stemmer imot Prop. 55 L (2012–2013) i sin helhet, men støtter subsidiært dette forslaget fra Høyre.

Komiteen viser til at det i dag rapporteres om problemer med håndheving av røykeforbudet på mange serveringssteder som har uteservering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til høringsinstansene og mener det er hensiktsmessig at nærmere regler for lovlig innbygging av uteserveringsstedene fastsettes som forskrift.

Flertallet mener at tobakksbruk ved skolene kan føre til at det blir en arena for rekruttering og sosialt press om å begynne med tobakk. Flertallet mener derfor tiden er moden for å forby tobakksbruk i skoletiden. Flertallet er positiv til at de foreslåtte endringene medfører at heller ikke lærere, andre voksne eller besøkende kan bruke tobakk i skolens lokaler eller på skolens område. Videre mener flertallet at det er en selvfølge at dette forbudet også skal gjelde i barnehager.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er kritiske til regjeringens forslag om å lovfeste tobakksbegrensninger på skoler med forbud som i praksis vil være vanskelig å håndheve, stride mot liberale verdier, og som det vil være usikkert om vil etterfølges. Disse medlemmer er særlig kritiske til forslaget om tobakksforbud for ansatte ved skolen på skolens område. Disse medlemmer mener det er en rekke situasjoner der ansattes rett til selv å bestemme over sin tobakksbruk hverken utfordrer forholdet til ansatte som vil skjermes for passiv røyking, eller forholdet til elever ved skolen. Disse medlemmer mener dette taler mot et generelt forbud mot tobakksbruk ved skoler, ikke minst i et lovverk der regjeringen likestiller alle former for tobakk – både sigaretter og røykfri tobakk.

Disse medlemmer vil understreke at de er glad for at forslaget om et tobakksforbud i skoletiden for ansatte ble droppet å følge opp av regjeringen. Disse medlemmer reagerer imidlertid på at departementet ikke bare presiserer at det er mulig for skoler og skoleeiere selv å innføre en slik begrensning, men skriver spesifikt at departementet «støtter at skoleeier selv fatter vedtak om dette».

Disse medlemmer ønsker derfor ikke å støtte departementets forslag til lovendringer her og understreker at den adgang til å selv innføre slike begrensninger som trengs for skoler og skoleeiere som ønsker dette, eksisterer i dagens lovverk.

Disse medlemmer vil understreke at de er kritiske til departementets bruk av begrepet «rollemodeller» for å beskrive ansattes forhold til elevene i en kontekst der dette skal legitimere juridisk forpliktende innstramminger i ansattes adgang til å utføre det som ellers er lovlige aktiviteter. Bl.a. skriver departementet i sin påminnelse om skoleeiers adgang til å forby ansatte å bruke tobakk i arbeidstiden, at «disse ansatte har et særskilt ansvar som rollemodeller.» Disse medlemmer er enig i at lærere er viktige rollemodeller, men mener man i lovtekster skal være forsiktig med å slå fast hvilke lovlige vaner som gjør lærere uegnede til å omgås barn, og viser til at det er mange eksempler på helseskadelig atferd som risikerer å rammes av et slikt prinsipp. Dette er en utvikling som disse medlemmer er svært skeptiske til. Ansattes skikkethet til å jobbe i skolen er først og fremst et ansvar for skoleledelsen.

Disse medlemmer vil stemme mot forslaget til § 27.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, slutter seg til at barn har behov for å bli vernet mot passiv røyking, også i den private sfære. Forslaget om å innføre en normativ bestemmelse om at barn har rett til et røykfritt miljø, fikk stor oppslutning i høringen, og flertallet er enig i dette. Flertallet vil understreke at bestemmelsen ikke skal kunne straffebelegges.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at vern av barn mot helseskadelig påvirkning er viktig og et legitimt domene for staten å regulere. Imidlertid mener disse medlemmer at reguleringer og forbud som påvirker den private sfære, skal ha sterke krav til hensiktsmessighet og formålstjenlighet. Disse medlemmer viser til at tobakkskadeloven per i dag ikke gjelder den private sfære. Å endre dette anser disse medlemmer som en prinsipielt alvorlig endring. Disse medlemmer mener det ikke er tilstrekkelig begrunnet at dette vil ha en positiv effekt, til å ønske å støtte forslaget om et lovpålegg som departementet fremmer. Disse medlemmer vil ikke minst vise til at dette vil være vanskelig, og kanskje umulig, å håndheve i praksis og vil etablere en rekke vanskelige grensetilfeller. Disse medlemmer er også skeptiske til departementets begrunnelse for ikke å følge opp lovverket med noen sanksjonsmuligheter, men utelukkende la paragrafen være normgivende. Disse medlemmer stiller seg undrende til hvor mye normer vil påvirkes av en slik paragraf, og er redd en lov som ikke håndheves, vel så mye kan svekke respekt for lovverket og bestemmelser av denne typen. Disse

medlemmer mener argumentene mot å underlegge bestemmelsen sanksjoner, som har overbevist departementet, først og fremst taler mot å innføre en slik bestemmelse overhodet. Disse medlemmer er lei for at dilemmaer knyttet til dette ikke synes mer utførlig drøftet av regjeringspartiene.

Disse medlemmer vil presisere at de er opptatt av å bidra til barns vern mot passiv røyking og annen helseskadelig, uønsket påvirkning. Det er viktig å se nærmere på hvordan man kan komme lenger i å verne barn her. Disse medlemmers motstand mot forslaget skyldes nettopp en tvil på om bestemmelsen bidrar nok, om i det hele tatt, til å legitimere en inngripen av denne sort. Disse medlemmer er også redd for «slippery-slope»-effekter, der et eventuelt fravær av effekt vil legitimere sanksjoner og annen oppfølging senere, til tross for at det under denne behandling ble slått fast at dette ikke ble ansett som ønskelig. Disse medlemmer mener det er mer hensiktsmessige måter å verne barn mot passiv røyking på.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil stemme mot forslaget til § 28.

Komiteen viser til departementets forslag om at man på institusjoner som fungerer som beboerens hjem, opprettholder unntaket om å kunne tillate røyking på beboelsesrom, og at det fremdeles gis adgang til å opprette røykerom på slike institusjoner dersom institusjonseier mener det er hensiktsmessig. Komiteen støtter dette. Komiteen vil likevel bemerke at det ifølge Norsk Brannvernforening har vært 26 dødsbranner på norske helseinstitusjoner fra 1992 til 2007, og at over 70 prosent av disse skyldes røyking. Komiteen vil derfor understreke at brannvern hensyn må ivaretas.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mener at forslaget om lovfesting av røykfrie inngangspartier til helseinstitusjoner og offentlige virksomheter er velbegrunnet. Flertallet merker seg at flere høringsinstanser mener påbudet bør gå lenger, og gjelde alle virksomheter hvor allmennheten har tilgang.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter forslaget om lovfesting av røykfrie inngangspartier til helseinstitusjoner og offentlige virksomheter av hensyn til vern av tredjeparter mot sjenanse og passiv røyking. Disse medlemmer presiserer at dette er begrunnelsen for å støtte forslaget, og mener

formålet ikke skal være å begrense mulighetene til å røyke for pasienter og andre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til dagens reklameforbud mot tobakk. Til tross for at det eksisterer et slikt forbud, er det i dag mulig for tobakksindustrien å drive markedsføring gjennom sponsing. I tillegg til dette opplever man «indirekte reklame» gjennom produkttesting i mediebransjen. Flertallet er opptatt av at sponsing og testing på mange måter har samme funksjon som direkte reklame. Flertallet støtter derfor at man utvider regelverket slik at man i fremtiden hindrer også denne typen markedsføring av tobakk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener dagens reklameforbud i tilstrekkelig grad forbyr sponsing med hensikt å fremme mersalg av tobakk. Disse medlemmer vil imidlertid presisere at det er en viktig konseptuell forskjell mellom det å fremme tobakksalg og det å betale for enerett til salg i forbindelse med arrangementer. Disse medlemmer viser til de restriksjoner dagens lovverk setter på organisering av slike avtaler og reklame i forbindelse med disse.

Disse medlemmer støtter derfor ikke den definering og utvidelse av sponsingsforbudet som departementet foreslår. Disse medlemmer viser til at departementet også slår fast at tobakksreklameforbudet stort sett vil «dekke de fleste tilfeller av tobakkssponsing.»

Disse medlemmer er uenig i at det skal gjøres innstramminger av den type som varsles knyttet til bidrag til arrangementer o.l. Disse medlemmer viser til at departementet, med henvisning til Helsedirektoratets høringsuttalelse, eksplisitt fremhever at tobakksprodusenters og -distributørers avtaler om eksklusive rettigheter til å omsette ved festivaler o.l. vil kunne omfattes av det foreslåtte sponsingsforbudet. Disse medlemmer ønsker ikke dette.

Disse medlemmer vil stemme mot forslaget til § 23.

Disse medlemmer viser til at det i dag er et markedsføringsforbud mot tobakk som skal hindre produkttesting. Disse medlemmer anser i utgangspunktet dagens regelverk for å være tilstrekkelig og støtter ikke innføring av et generelt forbud mot produkttesting nå. Disse medlemmer vil stemme mot forslaget til § 34.

På bakgrunn av at komiteens medlemmer fra Høyre vil stemme mot §§ 23, 27, 33 og 34, fremmer disse medlemmer forslag om at hen-

visningene til disse paragrafene i §§ 25, 29 og 35 utgår.

Komiteen viser til at det i undersøkelser fra bl.a. Sverige og Irland kommer frem at yngre selgere i langt mindre grad enn eldre selgere overholder aldersgrensene for kjøp. Komiteen merker seg en del motstand i høringsrunden til forslaget om å fjerne unntaksregelen som gir personer under 18 år lov til å selge tobakk. Komiteen registrerer at departementet på sin side viser til forpliktelsene i Tobakkskonvensjonen. Komiteen er enig i at dette forslaget utredes nærmere.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at lovverket tillater røyking og bruk av andre tobakkssvarer på steder der det ikke er til sjenanse for andre.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader skal § 1 lyde:

§ 1 Formål

Formålet med denne lov er å begrense de helse-skader som bruk av tobakkssvarer medfører. Videre regulerer loven tiltak for å forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakkssvarer, fremme at de som allerede bruker tobakkssvarer, slutter og beskytte befolkningen mot eksponering for tobakksrøyk.

Forslag 3

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader skal § 25 andre ledd bokstav d lyde:

- d) Dersom det innen et område er flere lokaler som har samme formål, kan røyking tillates i inntil halvparten av disse. De røykfrie lokaler må ikke være mindre eller av dårligere standard enn lokaler hvor røyking tillates.

Forslag 4

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader skal henvisningene til § 27 utgå i §§ 25 og 29 og henvisningene til §§ 23, 33 og 34 utgå i § 35.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti med unntak av §§ 1, 4–16, 23, 27, 28, 33 og 34 som fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til proposisjonen og merkningene og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i tobakksskadeloven

I

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjøres følgende endringer:

Foran § 1 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 1 lyde:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 skal lyde:

§ 1 Formål

Formålet med denne lov er å begrense de helse-skader som bruk av tobakkssvarer medfører gjennom å redusere forbruket og på sikt bidra til å oppnå et tobakksfritt samfunn. Videre regulerer loven tiltak for å forebygge at barn og unge begynner å bruke tobakkssvarer, fremme at de som allerede bruker tobakkssvarer, slutter og beskytte befolkningen mot eksponering for tobakksrøyk.

§ 2 skal lyde:

§ 2 Definisjoner

Med tobakkssvarer forstås i denne lov varer som kan røykes, innsnuses, suges eller tygges såfremt de helt eller delvis består av tobakk.

Med røykeutstyr forstås i denne lov varer som etter sitt formål hovedsakelig benyttes i forbindelse med tobakkssvarer.

Med tobakkssurrogat forstås i denne lov produkt som etter sin bruksmåte tilsvarer tobakkssvarer, men som ikke inneholder tobakk.

Med tobakksimitasjon forstås i denne lov produkter som etter sin utforming har en nær likhet med tobakkssvarer eller røykeutstyr, men som ikke inneholder tobakk eller tobakksurrogat.

Med salg forstås i denne lov overdragelse av tobakkssvarer til forbruker mot vederlag.

Med engrossalg forstås i denne lov overdragelse av tobakkssvarer mot vederlag som ikke omfattes av sjetten ledd.

Med spesialforretning for tobakk forstås i denne lov utsalgssted som hovedsakelig selger tobakksvarer eller røykeutstyr.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke produkter som skal regnes som tobakksvarer, tobakksurrogater, tobakksimitasjoner og røykeutstyr, og nærmere kriterier for hva som menes med spesialforretning. I tvilstilfeller kan departementet avgjøre spørsmålene med bindende virkning.

§ 3 skal lyde:

§ 3 Virkeområde

Loven får anvendelse på innførsel, utførsel, omsetning, utforming og bruk av tobakksvarer, røykeutstyr, tobakksurrogater og tobakksimitasjoner.

Loven gjelder for Norge, herunder Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan i forskrift bestemme at deler av loven ikke skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Loven kommer til anvendelse for petroleumsvirksomhet til havs i den grad slik virksomhet omfattes av arbeidsmiljøloven § 1-3.

Foran § 4 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 2 lyde:

Kapittel 2. Bevillingsordning for salg av tobakksvarer

§ 4 skal lyde:

§ 4 Bevillingsplikt

Salg av tobakksvarer kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av kommunen.

Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet.

Bevilling gis til den for hvis regning virksomheten drives.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Bevillingsperioden

Bevilling til salg av tobakksvarer gis inntil videre. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året, eller for en enkelt anledning. Kommunen kan ved behandling av søknad om bevilling for en enkelt anledning legge vekt på tobakkspolitiske hensyn. Departementet kan fastsette nærmere kriterier for bevillinger for en enkelt anledning.

§ 6 skal lyde:

§ 6 Krav til søknaden

Søknad om bevilling skal være skriftlig og ledsaget av kvittering for betalt søknadsgebyr, jf. § 15.

Søker skal fremlegge politiattest for personer som nevnt i § 8 første ledd. Attesten avgrenses til å

omfatte overtreddelser av tobaksskadeloven, alkoholoven, tolloven, særavgiftsloven, varemerkeloven og designloven. Overtreddelsene skal anmerkes i samsvarende med politiregisterloven § 41 nr. 1 og nr. 2

Søkeren skal i søknaden uoppfordret fremlegge de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om lovens krav for å tildele bevilling er oppfylt.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til søknaden.

§ 7 skal lyde:

§ 7 Saksbehandlingsregler

Bevilling for salg av tobakksvarer gis av kommunen.

Kommunen skal ta stilling til bevillingssøknaden så raskt som mulig og senest innen tre måneder. Fristen kan forlenges én gang dersom sakens kompleksitet gjør det nødvendig. Fristforlengelsen skal begrunnes og skal meddeles søkeren før den opprinnelige fristen er ute.

Bevilling anses ikke for gitt selv om saksbehandlingsfristen er utløpt.

Kommunen kan pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 8 og 9 er oppfylt.

Melding om gitte bevillinger skal sendes politiet.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingsregler til utfylling av reglene i tjenesteloven for bevillinger i loven her. Saksbehandlingsreglene kan fravike reglene i forvaltningsloven. Departementet kan i forskrift også gi utfyllende bestemmelser om dokumentasjonskravet i fjerde ledd.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Krav til vandel

Bevillingshaver, styrer, stedfortreder og andre personer med vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel når det gjelder tobaksskadeloven og bestemmelser i alkoholoven, tolloven, særavgiftsloven, varemerkeloven og designloven som har sammenheng med tobaksskadelovens formål.

Person som eier en vesentlig del av virksomheten eller et selskap som driver virksomheten, som oppbærer en vesentlig del av dens avkastning eller som i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, vil alltid anses for å ha vesentlig innflytelse på virksomheten.

I vurderingen av om en person har vesentlig innflytelse på virksomheten, kan det også tas hensyn til personens nærstående innflytelse på virksomheten. Med nærstående menes

- 1) ektefelle eller person som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold,
- 2) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje, samt søsken og
- 3) ektefelle til eller person som bor sammen med person som nevnt i nummer 2 i ekteskapslignende forhold.

Det er kommunen som avgjør om kravet til vandel er oppfylt og hvilke personer som skal vandelvurderes. Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandelskravene.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Styrer og stedfortreder

For hver bevilling skal det utpekes en styrer med stedfortreder som må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Det kan gjøres unntak fra kravet om stedfortreder når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til salgsstedets størrelse.

Styrer og stedfortreder må være ansatt på salgsstedet eller arbeide i virksomheten i kraft av eierstilling. Som styrer kan bare utpekes den som har styringsrett over salget, herunder ansvar for å føre tilsyn med utøvelsen av bevillingen. I styrers fravær påhviler styrers plikter stedfortreder. Bevillingshaver må straks søke om godkjenning av ny styrer dersom styrer slutter.

Styrer og stedfortreder må være over 20 år og ha dokumentert kunnskap om tobakksskadeloven og bestemmelser gitt i medhold av den.

På anmodning fra bevillingsmyndigheten har styrer og stedfortreder plikt til å legitimere seg.

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av kvalifikasjonskravene, herunder om betaling for avleggelse av kunnskapsprøve. Departementet kan gi forskrifter om det nærmere innholdet i styrers og stedfortreders plikt til å sikre at bevillingen utøves i henhold til bestemmelser gitt i medhold av denne lov.

§ 10 skal lyde:

§ 10 Kontroll med salgsbevillinger

Kommunen fører kontroll med utøvelsen av salgsbevillingen.

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgsstedets lokaler og regnskaper, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Bevillingshaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndigheten.

Departementet kan gi forskrifter om kontroll og om utøvelsen av kontrollen.

Departementet kan gi forskrifter om internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Inndragning av salgsbevillinger

Kommunen kan i bevillingsperioden inndra en bevilling for en kortere eller lengre periode dersom vilkårene i § 8 ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne.

En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av inndragningsadgangen etter denne paragrafen, herunder om inndragningsperiodens lengde.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Overdragelse, død og konkurs

Bevillingen faller bort ved overdragelse av virksomheten. Det samme gjelder ved overdragelse av alle eller en dominerende andel av aksjene eller andelene i et selskap som eier slik virksomhet. Virksomheten kan likevel fortsette på den tidligere bevilling i inntil tre måneder, så fremt bevillingsmyndigheten er underrettet om dette og det søkes om ny bevilling uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager, etter overdragelsen. Dersom søknad om ny bevilling ikke er endelig avgjort av kommunen innen tre måneder, kan kommunen gi tillatelse til at det drives videre på den tidligere bevilling i inntil ytterligere en måned.

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers død. Dødsboet kan likevel fortsette virksomheten i henhold til den tidligere bevillingen i tre måneder etter dødsfallet dersom bevillingsmyndigheten underrettes om det, eller innen samme frist overdra tobakksvare til bevillingshavere etter denne lov.

Bevillingen faller bort ved bevillingshavers konkurs.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Politiets stengningsadgang

Politiet kan stenge et sted som driver salg av tobakksvare uten å ha bevilling.

§ 14 skal lyde:

§ 14 Politiets underretningsplikt

Dersom politiet avdekker forhold som kan antas å ha betydning for bevillingsspørsmålet, plikter de av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt å informere bevillingsmyndigheten om det.

§ 15 skal lyde:

§ 15 *Søknads- og bevillingsgebyr*

For søknad om bevilling skal det på forhånd betales et søknadsgebyr.

For bevilling skal det betales et årlig bevillingsgebyr.

Gebyrene tilfaller kommunen.

Departementet gir forskrifter om gebyrsatser og innbetaling av gebyrene.

§ 16 skal lyde:

§ 16 *Klage*

Kommunens vedtak etter denne lov kan påklages til fylkesmannen.

Foran § 17 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 3 lyde:

Kapittel 3. Salg av tobakksvarer

§ 17 skal lyde:

§ 17 *Aldersgrenser*

Det er forbudt å selge eller overlate tobakksvarer, røykeutstyr, tobakkssurrogater eller tobakksimitasjoner til personer under 18 år. Er det tvil om kjøperens alder, kan salg bare finne sted dersom kjøperen dokumenterer å ha fylt 18 år.

Salg av tobakksvarer til forbruker kan bare foretas av personer over 18 år. Det samme gjelder salg av tobakksimitasjoner, tobakkssurrogater og røykeutstyr. Dette gjelder likevel ikke hvis en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av tobakksvarer og sigarettpapir.

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Forbud mot selvbetjening av tobakksvarer*

Selvbetjening av tobakksvarer på utsalgssteder for forbrukere er forbudt.

Forbudet i første ledd gjelder ikke i spesialforretninger for tobakksvarer og utsalgssteder for avgiftsfritt salg på flyplasser.

Nåværende § 8 blir ny § 19.

§ 20 skal lyde:

§ 20 *Forbud mot gratis utdeling av tobakksvarer*

Enhver form for gratis utdeling av tobakksvarer til forbruker fra en fysisk eller juridisk person som driver næringsvirksomhet, er forbudt. Tilsvarende gjelder for tobakksimitasjoner og tobakkssurrogater.

Nåværende § 7 blir ny § 21.

Foran § 22 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 4 lyde:

Kapittel 4. Forbud mot reklame mv.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Forbud mot tobakksreklame*

Alle former for reklame for tobakksvarer er forbudt. Det samme gjelder røykeutstyr, tobakksimitasjoner og tobakkssurrogater.

Tobakksvarer må ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

Et merke som hovedsakelig er kjent som et merke for tobakksvare kan ikke benyttes i reklame for andre varer eller tjenester, så lenge det aktuelle merke benyttes i forbindelse med en tobakksvare.

Tobakksvarer kan ikke lanseres ved hjelp av varemerker som er kjent som, eller i bruk som, merke for andre varer eller tjenester.

Kongen kan gi forskrifter om unntak fra reglene i denne paragraf.

§ 23 skal lyde:

§ 23 *Forbud mot tobakkssponsing*

Alle former for tobakkssponsing er forbudt.

Med tobakkssponsing forstås i denne lov enhver form for offentlig eller privat bidrag til et arrangement, en virksomhet eller en person med den hensikt eller den direkte eller indirekte virkning å fremme salget av tobakksprodukter.

§ 24 skal lyde:

§ 24 *Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr*

Synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr på utsalgssteder er forbudt. Tilsvarende gjelder for tobakksimitasjoner, tobakkssurrogater og for automatkort som gir kunden adgang til å hente ut tobakksvarer eller røykeutstyr fra automat.

Forbudet i første ledd gjelder ikke for spesialforretninger for tobakk.

Det kan på utsalgssteder gis nøytrale opplysninger om pris, og om hvilke tobakksvarer som selges på stedet. Tilsvarende gjelder for røykeutstyr.

Departementet kan gi forskrifter om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og gjøre unntak fra dem.

Foran § 25 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 5 lyde:

Kapittel 5. Særskilte forbud mot tobakksbruk

§ 25 skal lyde:

§ 25 *Røykeforbud i lokaler og transportmidler*

I lokaler og transportmidler hvor allmennheten har adgang skal lufta være røykfri. Det samme gjel-

der i møterom, arbeidslokaler og serveringslokaler. Utendørs inngangspartier til helseinstitusjoner og offentlige virksomheter skal være røykfrie.

Røyking kan likevel tillates i følgende lokaler:

- a) Beboelsesrom i institusjoner som erstatter beboerens hjem. Institusjonen plikter å gi dem som ønsker det, tilbud om røykfrie rom. Denne unntaksbestemmelse gjelder ikke for institusjoner hvor det hovedsakelig bor personer under 18 år.
- b) I særskilt angitte oppholdsrom på institusjoner som erstatter beboernes hjem og på innretninger til bruk i petroleumsvirksomheten til havs. Det må tilbys tilsvarende røykfrie oppholdsrom, og disse må ikke være mindre eller av dårligere standard enn lokaler hvor røyking tillates. På samme vilkår kan arbeidsgiver tillate røyking i særskilt angitte rom når virksomhetens art hindrer arbeidstakerne i å forlate arbeidslokalene i løpet av arbeidstiden. Denne unntaksbestemmelse gjelder ikke for institusjoner hvor det hovedsakelig bor personer under 18 år.
- c) I inntil halvparten av overnattingsrom på hoteller og andre overnattingssteder. De røykfrie overnattingsrommene må ikke være mindre eller av dårligere standard enn overnattingsrom hvor røyking tillates.

Eieren, driveren eller den som disponerer eller er ansvarlig for lokalene, området eller transportmidlene, plikter å sørge for at reglene gitt i eller i medhold av disse bestemmelsene blir overholdt. Det skal markeres med tydelige skilt at røyking er forbudt på steder hvor det kan være tvil om dette, samt ved inngangen til alle serveringssteder. For å sikre etterlevelse av forbudet mot røyking på serveringssteder og forbudene mot tobakksbruk i barnehager og skoler, jf. §§ 26 og 27, skal slike steder føre internkontroll og etablere et internkontrollsystem. Internkontrollen skal kunne dokumenteres overfor tilsynsmyndighetene.

Person som på tross av advarsel fra eieren eller den som driver eller er ansvarlig for lokalet, området eller transportmidlet eller representant for denne, overtrer bestemmelse gitt i eller i medhold av paragrafen her kan bortvises fra lokalet, området eller transportmidlet.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser, herunder om hva som anses som et lokale i tobakkskadelovens forstand, spesielt med hensyn til uteserveringer, om meldeplikt til tilsynsmyndighetene og om kriterier for når unntaksbestemmelsene i annet ledd kan komme til anvendelse, og kan gjøre unntak fra dem. Kongen kan i forskrift også gi nærmere bestemmelser om krav til røykfrie buffersoner ved inngangspartier til helseinstitusjoner, offentlige virksomheter og serveringslokaler.

§ 26 skal lyde:

§ 26 Tobakksforbud i barnehager

Tobakksbruk er forbudt i barnehagers lokaler og uteområder.

Bestemmelsene i § 25 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og kan gjøre unntak fra dem.

§ 27 skal lyde:

§ 27 Tobakksforbud på skoler og i skoletiden

Tobakksbruk er forbudt i grunnskoler og videregående skolars lokaler og uteområder.

Elever ved grunnskoler og videregående skoler skal være tobakksfrie i skoletiden.

Bestemmelsene i § 25 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og kan gjøre unntak fra dem.

§ 28 skal lyde:

§ 28 Vern av barn mot passiv røyking

Barn har rett til et røykfritt miljø. Den som er ansvarlig for barn skal medvirke til at denne retten blir oppfylt.

§ 29 skal lyde:

§ 29 Tilsyn med tobakksforbudene

Kommunen skal føre tilsyn med at reglene i og i medhold av §§ 25, 26 første ledd og 27 første og annet ledd overholdes. Dreier det seg om arbeidslokaler, føres tilsynet av Arbeidstilsynet.

Reglene vedrørende kommunens og Arbeidstilsynets virksomhet som tilsynsorgan etter henholdsvis folkehelseloven kapittel 3 og arbeidsmiljøloven §§ 18-4 til 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter paragrafen her.

Petroleumstilsynet fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 25 overholdes innen det ansvarsområde Petroleumstilsynet har i petroleumsvirksomheten i henhold til arbeidsmiljøloven. Sjøfartsmyndighetene fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 25 overholdes på skip samt fartøyer og innretninger for øvrig. I sin tilsynsmyndighet kan nevnte myndigheter bruke tilsvarende virkemidler som de har etter gjeldende regler om helseforhold og arbeidsmiljø på skip og innretninger innen petroleumsvirksomheten.

Forsvarsstaben fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 25 overholdes på Forsvarets fartøyer.

Sysselmannen fører tilsyn med at reglene i og i medhold av §§ 25, 26 og 27 overholdes på Svalbard. Sysselmannen kan overlate til Longyearbyen lokalstyre å føre tilsyn for Longyearbyen.

Tilsynsmyndigheten kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra regler gitt i eller i medhold av § 25 og sette vilkår for eventuell dispensasjon. På arbeidsplasser med arbeidsmiljøutvalg skal uttalelse fra utvalget legges ved søknaden. På arbeidsplasser uten arbeidsmiljøutvalg skal uttalelse fra verneombud legges ved.

Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og kan gjøre unntak fra dem.

Foran § 30 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 6 lyde:

Kapittel 6. Merking og utforming av tobakksvarer

Nåværende § 9 blir ny § 30.

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Forbud mot produkter for å skjule helseadvarslene*

Det er forbudt å føre inn i Norge, selge eller utdele etuier, esker, omslag, innpakninger og ethvert annet produkt som har til hensikt helt eller delvis å skjule eller tilsløre helseadvarslene i § 30 første ledd.

Nåværende § 10 blir ny § 32.

§ 33 skal lyde:

§ 33 *Forbud mot salg av mindre pakninger*

Til forbruker kan det kun selges forpakninger som inneholder minst 20 sigaretter. Sigaretter kan ikke selges i detaljsalgspakninger som inneholder mindre pakninger eller som kan deles opp i mindre pakninger.

Sigarer kan selges enkeltvis med advarselsmerking på pakningen.

Departementet kan gi forskrifter om minste antall og vekt tobakksvarer per forpakning som kan selges i detaljsalg.

§ 34 skal lyde:

§ 34 *Forbrukertesting*

Enhver form for testing av tobakksvarer og tobakksvarepakninger ved hjelp av forbrukere er forbudt.

Foran § 35 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 7 lyde:

Kapittel 7. Helsedirektoratets tilsyn

§ 35 skal lyde:

§ 35 *Helsedirektoratets tilsynsansvar*

Helsedirektoratet fører tilsyn med at bestemmelsene i §§ 19, 20, 21, 22, 23, 30, 31, 33 og 34 og bestemmelser gitt i medhold av disse lovbestemmelser, overholdes. Direktoratet kan foreta slik gransking og besiktigelse som det finner nødvendig for å utføre sine gjøremål etter loven.

Direktoratet kan kreve at den som tilvirker eller innfører tobakksvarer gir opplysninger om tobakksvarens innhold. Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om opplysningsplikten etter første punktum.

Direktoratet kan kreve at den som tilvirker eller innfører tobakksvarer skal legge frem en representativ prøve av produktet eller iverksette undersøkelser som er nødvendig for å vurdere et produkts egenskaper og virkninger. Kostnadene ved slike undersøkelser bæres av vedkommende tilvirker eller importør. Direktoratet kan bestemme at kostnadene helt eller delvis skal dekkes av det offentlige.

Direktoratet kan selv iverksette slike undersøkelser, og kan pålegge tilvirker eller importør å bære kostnadene ved undersøkelsen. Kostnadene er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 36 skal lyde:

§ 36 *Retting og tvangsmulkt*

Finner direktoratet at noen av bestemmelsene nevnt i § 35 er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet. Samtidig settes en frist for rettingen. Direktoratet kan kreve skriftlig bekreftelse fra overtrederen på at det ulovlige forholdet skal opphøre.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt. Mulkten tilfaller staten.

Dersom direktoratet ved avdekking av en overtredelse av § 22 eller bestemmelser gitt i medhold av denne, finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklamebestemmelsene som ikke kan stanses etter første og annet ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Når særlige grunner taler for det, kan direktoratet helt eller delvis frafalle ilagt tvangsmulkt.

For Svalbard kan Sysselmannen fatte vedtak etter denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt.

§ 37 skal lyde:

§ 37 *Klage på vedtak om retting og tvangsmulkt*

Vedtak etter § 36 kan påklages til Markedsrådet. Ved behandlingen i Markedsrådet gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av *markedsføringsloven* så langt de passer.

Foran § 38 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 8 lyde:

Kapittel 8. Opplysningsplikter

Nåværende § 15 blir ny § 38.

§ 39 skal lyde:

§ 39 *Opplysninger til statistiske formål mv.*

Departementet kan gi forskrifter om plikt for tilsyns- og bevillingsmyndighet, bevillingshaver, den som har tillatelse til avgiftsfritt salg på flyplasser og den som driver engrossalg til å avgi opplysninger til statistiske formål.

§ 40 skal lyde:

§ 40 *Opplysningsplikt om importører av tobakksvarer mv.*

Toll- og avgiftsetaten skal uten hinder av lovbestemt taushetsplikt på forespørsel fra Helsedirektoratet gi de opplysninger som er nødvendige for at direktoratet skal kunne holde oversikt over hvem som

driver import av tobakksvarer, tobakksimitasjoner og tobakkssurrogater, herunder opplysninger om kvantum og type produkter.

Foran § 41 skal ny kapitteloverskrift til kapittel 9 lyde:

Kapittel 9. Avsluttende bestemmelser

Nåværende § 18 blir ny § 41.

§ 42 skal lyde:

§ 42 *Straff*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forbud eller påbud gitt i eller i medhold av denne lov straffes med bøter. Medvirkning straffes på samme måte. Forsøk straffes som fullbyrdet forseelse.

Denne bestemmelse får ikke anvendelse på § 28.

Departementet kan ved forskrift bestemme at straff for uaktsom overtredelse ikke skal anvendes uten etter advarsel fra politiet.

Nåværende § 20 blir ny § 43.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene skal tre i kraft til ulik tid.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 14. mars 2013

Bent Høie

leder

Kjersti Tøppe

ordfører

